

הוא הכריז על ביטול חוזה השלום של חרסאי, שהגביל את הצבא הגרמני, ציחה על קיום שרותי חובה כללי, הצבא הקטן של 100 אלף איש הפך בינלילה לגוף של מאות אלפים, ולאחר מכן — של מיליונים. היה צורך להרכיב באופן קדחני מטות חדשים, לעכל כלי-נשק חדשים, להקים חיל-שריון, חיל-אוויר והיליים, שהיו אסורים על-פי חוזה חרסאי. קציני הרייכסוור עלו במהירות ב' סולם הדרגות. היטלר לא זו בלבד שסיפק את כל דרישותיהם בכסף ובכוח-אדם, אלא אף המריץ את הקצינים לרצות יותר ויותר. בתנאים אלה, לא היה מקום לאוירת-מרד בצבא.

גם סיבה אמיתית להתמרדות לא היתה קיימת. הגנרלים אמנם ידעו על הוועות המבוצעות במחנות-הריכוז, אולם הם יכלו להשתמש מכל פעולה בהסתמכם על דוקטרינה שהוחזרה בהם משחר ילדותם: כי ה' צבא אינו עוסק בפוליטיקה, אלא ממלא את פקודות הממשלה החוקית בלבד. ולגבי חר' קיומה של ממשלת היטלר לא היה כל ספק: היא נבחרה על-ידי רוב העם הגרמני.

ואילו לגבי מדיניות היטלר באותו שלב היתה קיימת הסכמה כללית גם מצד הגנרלים שמרניים. את הסכם-חרסאי ראו תמיד כעוול, כמצב שהפקיר את גרמניה הבלתי-מוזיינת לא רק לחסדיהם של הצרפתים וה' רוסים, אלא גם של הפולנים והצ'כים, ושר נראה להם כבלתי-נסבל. העולם מסביב לא פירק את נשקו; אלא להיפך — הודיין. בקצב מגביר. בתנאים אלה תמכו גם הגנרלים השמרניים בלב שלם בהזדיינות המחודשת של גרמניה.

הרגע ההיסטורי

מיטה שואה על האנושות, מבלי לדעת כי בניגוד לפוליטיקאים הנאצים, לא האמינו הגנרלים וראשי הצבא הגרמני בניצחונה של גרמניה. הגנרלים לא העלו עדיין על דעתם שיותר להרוג את ראש-המדינה — כי לגבי אדם שחינך בגרמניה הישנה, עצם הרעיון של רצח פוליטי היה דבר מתועב, שאסור היה אף לחשוב עליו.

★ ★ ★

מינכן: נקודת המיפנה

כל היה מוכן להפיכה, אך ההפיכה לא באה. מדוע? כי היטלר הצליח. הצרפתים לא הגיבו על הפלישה לאורו הרייך. דעת-הקהל העולמית שתקה. במערב קם דור חדש, שהביט בעין זועמת על הסכם חרסאי האוילי. ראשי הציבור באנגליה ובצרפת השתעשעו באשליה כי היטלר הוא, בסיכום כולל, אדם מועיל, באשר כל כהונתו מוספות נגד ברית-המועצות. הסיכוי שהיטלר וסטאלין יהרגו איש את רעהו וישררו את העולם מסיים כפול היה פיתוי עצום לממשלות המערב — והיטלר ידע לנגן על נימה זו בכשרון רב.

היטלר ניצח — והגנרלים החלו שואלים את עצמם שמה אין הברנש מטורף, ככלות הכול. ההפיכה נדחתה עד למשבר הבא — באביב 1938, כאשר פלש היטלר לאוסטריה ונתקבל בדמעות גיל על ידי הרוב הגדול של האוסטרים. שוב חרדו הגנרלים. האם ישתוק העולם? מן היחידות הגיעו דו"חות מועזים על ליקויים. טוריישריון שלמים נעצרו בכבישים בפקקים אדירים. טאנקים נתקעו. הצבא הגרמני, שהעולם פחד מפניו, לא היה או מסוגל לבצע מיבצע מסוג זה, בו לא נתקל בהתנגדות כלשהי. שוב סברו הגנרלים שהיטלר מטורף. שוב נעשו הכנות להפיכה. ושוב ניצח היטלר במשחק-הפוקר. העולם השלים.

הרגע התמור ביותר בא בסתיו של אותה שנה, בעת המשבר הצ'כי. הפעם התגרה היטלר באוייב של ממש — בצבא הצ'כי, שנחשב למעולה ביותר. העולם כולו הבין כי שבירת צ'כוסלובקיה תהפוך את גרמניה למעצמה העיקרית של אירופה. איש לא האמין כי המערב ישלים עם זה.

הפעם חל משבר פנימי של ממש. פיקוד הצבא התנגד לפעולה. היה צורך לסלק אותו — והדבר נעשה בצורה מחוכמת. רמטכ"ל הצבא היה חרנר פון-פריטש. הס.ס. מצא פרוכר קאטור קטן ומלוכלך, שנשבע כי קיים יחסים הומו-ססואליים עם פון-פריטש. האיש נאלץ להתפטר, נפל כעבור שנה בחזית. רק לאחר מכן התברר כי דברי המלשין התיחסו לפון-פריטש אחר לגמרי — וכי הס.ס. ידע זאת.

גם המפקד העליון של הצבא, בק, התפטר. שרהיבטחון, פון-בלומברג התפטר עוד קודם לכן, לאחר שנתברר כי נשא לאשה עלמה שהיתה רשומה בתיקי המשטרה כיצאנית מקצועית. אולם היטלר לא נחל נצחון מכריע: השלטון המעשי בצבא עבר לידי המפקד העליון החדש, ואלטר פון-בראכניץ, אשר היה גם הוא, כאנטי-נאצי מושבע, איש-סודם של מתכנני-ההפיכה — אם כי זהיר והססן יותר מקודמיו.

המשבר הצ'כי נתן להיטלר את נצחונו המזהיר ביותר: הסכל מינכן, בו נכנע לו המערב כניעה מוחלטת, מתוך תיקוה כמסה שעתה יתפנה למל-חמה נגד הסובייטים. צ'כיה בותרה — בעזרתה האדיבה של פולין, הקורבן הבא של היטלר.

★ ★ ★

מדחמה בטעות

אחרי ניצחון היסטורי זה, לא היו גם הנאצינאצים הקיצוניים ביותר בצמרת הצבא מוכנים לתת את ידם לתוכניות-ההפיכה. הם לא רצו במלחמה. הם לא האמינו כי גרמניה מסוגלת לנצח במלחמה. אולם מול היטלר המנצה, היו חסרי-אונים. בסתיו 1939 הגביר היטלר את המלחמה הפסיכולוגית נגד פולין. הבריטים, שנתעוררו במאוחר אחרי מינכן, נתנו לפולין ערבות צבאית שאי-אפשר היה להגשימה. היטלר, שיכור מהצלחותיו ומשוכנע עתה לחלוטין בריקבון הפנימי של הדמוקראטיות המערביות, היה בטוח כי איש לא יחוש לעזרת פולין. ב'1 בנובמבר פלש לפולין. תוך יומיים הכריזו צרפת ובריטניה מלחמה עליו. ברגע האחרון נתברר כי סטאלין חתם על הסכם עם היטלר — מתוך תיקוה שיפנה מערבה, תהת להתקיף את ברית-המועצות. היה זה צעד ציני, אך בלתי-מוכן, אחרי ש' המערב עשה את הכל כדי להפנות את המפלצת הנאצית מזרחה. פולין היכנעה במיבצע צבאי קצר, אכזרי ומזהיר. הגנרלים החתיקים חששו מפני הצבא הצרפתי האדיר, ושוב גברה תכונת-ההפיכה. אולם היטלר הרויכה כי יש לו חוש לעניינים צבאיים. הוא נתן את ידו לגנרלים החדשים, כמו היינץ גורדיאן וארתור רומל, שסמכו על כוח הטאנקים וה' מטוסים כדי לחולל "מלחמת-בוקר". תוך שבועות מעטים נכבשו דנמרק, נורבגיה, הולנד, בלגיה וצרפת — ואנגליה נותרה לבדה במלחמה נגד היטלר.

מאותו רגע, ועד לרגע בו התנפצה ההתקפה הגרמנית על סטאלינגרד, כעבור שנתיים ימים, השתתקו קולות המרד בצמרת הצבאית הגרמנית. שיכרון הנצחון אחז בכל, בהמונים כמו במנהיגי הצבא, השתיק גם את (המשך בעמוד 16)

גם פעולות אחרות של הפירר נתקבלו באהדה. החימוש החדש התניע שוב את גלגלי התעשייה הגרמנית. מיליוני מחוסרי-העבודה חזרו למחרות, חויילו לצבא או גויסו לשרות-העבודה. גוף שיסודותיו המעשיים היו דומים לאלה של הנח"ל בישראל. השתררה אהירה כללית של הבראה משקית — ורק מעטים הבינו כי זוהי הבראה כוזבת, מאחר שהיתה קשורה כל כך בתכניות-ה'מלחמה.

הקצינים הצעירים התלהבו מן המצב ושרו בהתלהבות את שיר הורסט וסל. הקצינים הבכירים הסתייגו מן המשטר, אך השלימו עמו. כך בוצע המעבר מן ה"רייכסוור" אל ה"וורמאכט" באוירה של ליכוד פנימי.

★ ★ ★

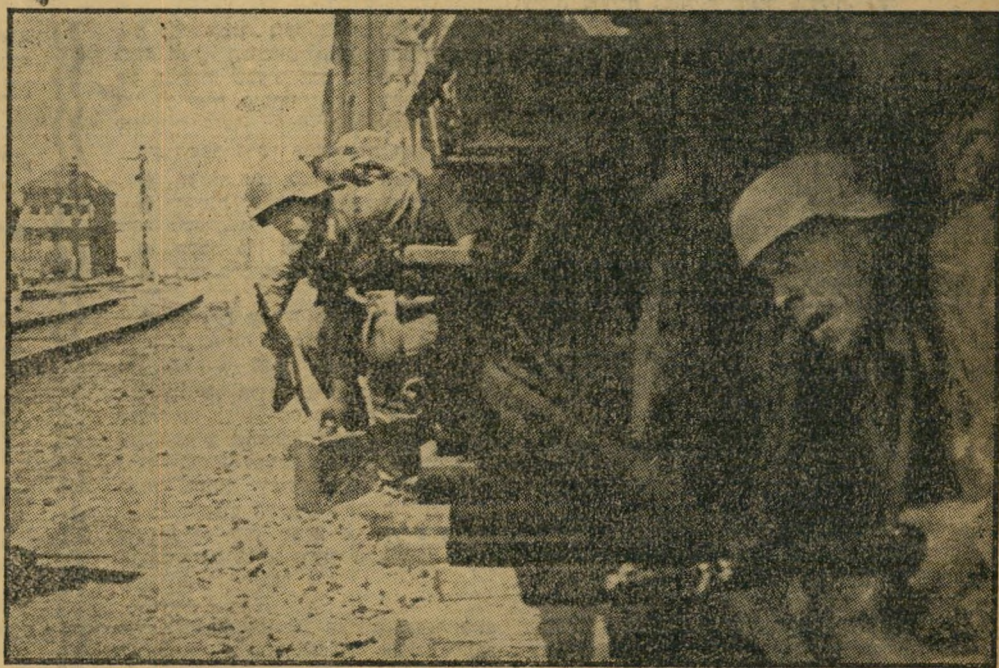
שחקן פוקר מטורף

כ' עוד עסק היטלר בחימוש, יכלו ראשי הצבא להשלות את עצמם שדיבוריו על מרחב-מחייה וכיבושים אינם אלא להטוטי-העמולה. אולם שאננות זו הגיעה לקיצה כאשר פלש הצבא הגרמני במרס 1936 לאזור הרייך — אשר היה לפי הסכם-חרסאי, אזור מפורז בין גרמניה וצרפת. הגנרלים הודעו. לא מפני שפיקקו בזכות גרמניה לעשות את הדבר, אלא מפני שחששו בפני התוצאות.

הצבא הגרמני לא היה מוכן לשום מלחמה — והגנרלים ידעו זאת. מכה נגדית צרפתית קטנה היתה ממוטטת את הרייך השלישי תוך כמה שעות. בפעם הראשונה עלה בדעת הגנרלים כי בראש המדינה עומד שחקן-פוקר מטורף. ובפעם הראשונה נוצר מגע רציני בין ראשי-הצבא במגמה להפיל את היטלר, כדי להציל את גרמניה.

המתחמים בקשר היו גדולי הצבא, הקצינים המהוללים ביותר, ובראשם מפקד הצבא, לודוויג בק עצמו. הגנרלים עצמם לא פעלו. היומה היתה בידי בעלי דרגות נמוכות יותר, שקישרו בין האלופים, המריצו אותם, פנו אל מצפונם ואירגנו את הצעדים המעשיים. התוכנית, שלא שונתה עד 1944, היתה פשוטה בתכלית: מפקד העוצבה הקרובה ביותר, לברלין יפלוש לעיר, יאסור את היטלר ויכונן ממשלת-מעבר.

* וורמאכט — "נוצמת המגן" — היה, החל מ'1935, השם הכולל של הכוחות המזוינים הגרמניים. המפקד וקציני-המייבצעים של הוורמאכט היו תמונים להלכה על המפקדים והרמטכ"לים של הצבא, חיל-הים וחיל-האוויר. אך למעשה היו שלוש הזרועות עצמאיות במידה רבה, והגוף הצבאי החשוב ביותר בגרמניה היה הפיקוד ("אובר קומנדו") של הצבא. היתה זאת דוגמה אופיינית לכפילות המכוננת ששררה במשטר הנאצי.

אלפי המערב! תצלום דראמתי של חיילי גרמניה הנאצים כשהם קופצים מן הרכבת בצאת למיבצע שהכניע את צרפת ב'1940. ערב מיבצע זה התכוננו הגנרלים לחולל הפיכה נגד אדולף היטלר, אך נרתעו ברגע האחרון, כאשר גברו הסיכויים לניצחון במיבצע זה.